

Bijzondere attractie
in Natuurmuseum Fryslân

Kijk

Het begin van een spannende ontdekkingsstocht onder water.

onder de waterspiegel

TEKST:

Justin Burggraaf

ILLUSTRATIES:

Yoeri van Es en Natuurmuseum Fryslân

Dat wat zich onder water bevindt, is voor veel mensen (grotendeels) onzichtbaar en daarom niet belangrijk, zo verzuchten liefhebbers van onderwaternatuur nogal eens. Natuurmuseum Fryslân heeft daar iets op gevonden: de OnderWaterSafari, een educatieve attractie waarbij de bezoeker een kwartier lang onder de Nederlandse waterspiegel duikt.

“Verwondering over wat groeit en bloeit, ook onder water, kweekt uiteindelijk respect en waardering en daarmee ook een zorgvuldige omgang met natuur”, vat initiatiefnemer en oud-directeur van het museum Gerk Koopmans de filosofie achter de OnderWaterSafari samen. Met de attractie wil de organisatie van het Natuurmuseum Fryslân mensen liefde voor de natuur bijbrengen. De safari zet

een wereld centraal waarmee de meeste mensen totaal onbekend zijn, ook al is hij vlakbij: de Friese sloten, meren en Waddenzee. Naast inzicht in de onderwaterwereld, krijgt de bezoeker een onderliggende boodschap mee waarin thema's als verontreiniging en plastic soep, de spanning tussen recreatie en natuur en exoten een rol spelen.

Op safari

De OnderWaterSafari is een klassiek diorama gecombineerd met de techniek van nu. Om de attractie te ervaren, dook de auteur zelf onder de waterspiegel in het Friese museum. De 'safari' bevindt zich daar in de kelder en ook al heet het een attractie, je staat toch even raar te kijken als je Efteling-achtige karretjes aantreft. Voordat je zover afgedaald bent, ▶



De OnderWaterSafari is een klassiek diorama gecombineerd met de techniek van nu.

kom je uit in een oude vissershut. Door de raampjes zie je een winters landschap dat net ontwaakt. Een opkomende zon boven een bevroren sloot, kwakende eendjes in een wak en rustende ransuilen in een knotwilg trekken je meteen in het verhaal. Enkele ogenblikken later duik je als het ware met je karretje onder het ijs en tref je een rijk onderwaterleven aan met maar liefst 300 verschillende vissen, dieren en planten. Door het spiegelende plafond en lichteffecten is het inderdaad net alsof je je onder de waterspiegel bevindt.

De 'big five'

De hoeveelheid details is verbluffend en de combinatie van bewegende onderdelen en natuurgetrouwe vissen maakt het een levensechte onderwaterwereld. Je reist eerst van sloot naar stad waarbij je vrijwel iedere Nederlandse vissoort tegenkomt. Een snoek ligt op de loer in een gezonken auto, een snoekbaars verschuilt zich in het fonteinkruid en ineens is daar een ijsvogeltje dat het water induikt om een visje te pakken. Ook aan alle dieren in en om het water is gedacht. Het museum daagt de bezoekers uit om de 'big five' te zoeken: de otter, bever, meerval,

zeehond en bruinvis. Verder kom je grondelende zwanen, duikeenden en beverburchten tegen. Tijdens een korte stop in een sluis krijgt je een presentatie over vismigratie, vol uitleg over migrerende vissoorten en de obstakels die ze tegenkomen. Daarna 'duik' je de Waddenzee in en ontdek je wat daar allemaal zwemt.

Bewustwording

Opvallend aan de safari is de aandacht voor gevoelige thema's in de onderwaterwereld. In de stad tref je rotzooi aan dat in het water drijft, in een fuik zit een gestikte eend en in zee dobert een berg plastic soep. "We hopen dat deze beelden voor meer bewustwording zorgen bij de bezoeker", vertelt Ellen Roetman, hoofd PR & Marketing van het museum. "Als je ziet wat voor prachtige onderwaterwereld er onder de waterspiegel van een stadsgracht schuilt, gooi je daar in het vervolg hopelijk niet je rotzooi in." Ook exoten komen letterlijk voorbij gekropen in de vorm van de Chinese wolhandkrab en Amerikaanse rivierkreeft, die in de Nederlandse wateren steeds vaker voorkomen. Al met al bevat de safari zoveel indrukwekkende details, dat je gerust nog een keer terug kunt.

Huisgemaakt

Om tot al die details te komen, is behoorlijk wat werk verzet. "Alle dieren die je hier ziet, zijn opgezet door onze preparateurs", aldus Roetman. "Van iedere vis is een mal gemaakt zodat zijn model exact overeenkomt met de werkelijkheid. Het autowrak waar de snoek in huist, was een echte auto en de plastic soep hebben we zelf uit de Waddenzee opgevist. Vervolgens hebben we ook nog over alle bewegende en zwevende onderdelen na moeten denken." Het grootste deel van de attractie is door medewerkers van het museum gemaakt, legt Roetman uit. "Kenniss van onderwaterleven hebben wij hier volop in huis, dus het leek ons zonde om die niet te benutten. Het maken van de safari fysiek is natuurlijk andere koek. Dat ging met vallen en opstaan."

Samenwerking met waterschap

Een ander niet te onderschatten onderdeel was de fondsenwerving. "De provincie heeft een deel bijgedragen, evenals de BankGiro Loterij en flink wat kleinere fondsen", vertelt Roetman. Wetterskip Fryslân (Waterschap Friesland) werd partner in het project en leverde naast een financiële bijdrage ook inhoudelijk

input. “Aan het begin staat een grote ‘infomuur’ waarop te lezen is hoe belangrijk ons water en de rol van het waterschap is. Leuke weetjes geven weer wat het Wetterskip zoal doet in onze provincie. Voor hen is het de perfecte manier om een boodschap mee te geven over het belang van water en een goede omgang met kraanwater.”

Friesland Onder Water

De OnderWaterSafari is de opvolger van Friesland Onder Water, een veel kleinere vaste tentoonstelling die al sinds 1993 bestond. Daar konden bezoekers ook al een kijkje nemen onder de waterspiegel. Ze liepen er als het ware door een Friese sloot. “Friesland Onder Water bleef elk jaar populair maar kreeg in 2005 een kleine update, want veel onderdelen waren wel aan vervanging toe”, legt Roetman uit. Het concept is eigenlijk wat uitgebreid, want ook Friesland Onder Water bevatte ontzettend veel details. “Toenmalig directeur Harry Wijnandts heeft in 1993 zelf urenlang door het Friese water gesnorkeld om te zien hoe deze wereld eruit zag. Het idee om een zinvolle invulling te geven aan een deel van de kelder, groeide vervolgens uit tot de populairste plek van het museum.”

Droom verwezenlijken

Voor het project was een speciale rol weggelegd voor twee oud-directeuren. Het idee voor de OnderwaterWaterSafari kwam namelijk al in 2014 ter tafel. Toenmalig directeur Gerik Koopmans kreeg te horen dat alle depots van provinciale musea moesten verhuizen naar één centrale locatie. “Dat betekende dat de hele kelder vrijkwam. Koopmans had in Engeland al vaak museale ‘rides’ gezien en het was zijn droom om hier iets mee te doen. Toen duidelijk werd dat de kelder helemaal vrijkwam, lag de weg open voor een Friesland Onder Water 2.0”, blikt Roetman terug. De directeur – die twee jaar later met pensioen zou gaan – besloot zijn

functie eerder neer te leggen en werd projectleider om zijn droom te kunnen verwezenlijken. “Daarna heeft hij zijn voorganger er ook bij betrokken. De al gepensioneerde Harry Wijnandts werd projectadviseur vanwege zijn kennis van biologie.”

Amusement en educatie

Sinds de opening dit voorjaar, zijn de reacties lovend over de OnderWaterSafari, zegt Roetman trots. “Zowel jong als oud reageert ontzettend enthousiast.” De doelgroep is ook zeker niet alleen de jeugd, benadrukt ze. “Ons museum richt zich op gezinnen, maar er komen ook genoeg ouderen en stellen op af. De attractie is een perfecte combinatie van amusement en educatie.” De OnderWaterSafari is toegankelijk voor kinderen vanaf vier jaar maar heeft een beperkte capaciteit per dag. “Omdat we iedereen in alle rust willen laten genieten, mag je met maximaal vier personen in de ride. Bovendien is daarom het gebruik van telefoons en camera’s verboden. We raden iedereen aan om, zeker als je van ver komt, vooraf te

reserveren zodat je zeker bent dat je meekan”, tipt Roetman tot slot.

Vismigratierivier

Omdat in de regio momenteel ook hard wordt gewerkt aan een ambitieus vismigratieproject, heeft Natuurmuseum Fryslân zelf nog een deel toegevoegd aan de tentoonstelling. Hierin is volop aandacht voor de vismigratierivier die wordt aangelegd in de Afsluitdijk. Ook nu neem je een duik onder water, maar dan digitaal. Stap in de helikopterduikboot, zet een VR-bril op en vlieg een rondje over de dijk en zie de immense barrière tussen het IJsselmeer en de Waddenzee. Daarna neemt de helikopter een duik en ineens bevind je je in de toekomstige migratierivier. Hier zie je migrerende vissen langskomen en krijg je een perfect beeld van dit bijzondere project. ■

De openingstijden van het Natuurmuseum Fryslân zijn van dinsdag tot en met zondag tussen 10.00 en 17.00 uur. Tickets zijn digitaal te bestellen via www.natuurmuseumfryslan.nl



Tijdens deze tocht maken de bezoekers kennis met diverse vissoorten, waaronder de snoek.